



Doi: <https://doi.org/10.15407/dse2019.01.126>

УДК 378.014.6.063:331.5(100:4):005.332.4(477)

JEL CLASSIFICATION: H52; I21; I28

О.С. ГРИНЬКЕВИЧ

д-р екон. наук, доц., доц. каф.

Львівський національний університет імені Івана Франка

79008, Україна, м. Львів, просп. Свободи, 18

E-mail: OGrynkevych@gmail.com

У.Я. САДОВА

д-р екон. наук, проф., проф. каф., керівник

Науково-дослідний центр соціальної

й демографічної політики та управління «ДЕМОС»

Національного університету «Львівська політехніка»

79013, Україна, м. Львів, вул. Митрополита Андрея, 4/10

E-mail: sadlu2004@gmail.com

О.О. ЛЕВИЦЬКА

канд. екон. наук, старш. наук. співроб.

Державна установа «Інститут регіональних досліджень

імені М.І. Долишнього НАН України»

79026, Україна, м. Львів, вул. Козельницька, 4

E-mail: o.levytska@gmail.com

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД МОНІТОРИНГУ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Метою статті є обґрунтування доцільності моніторингу працевлаштування випускників у системі вищої і професійної освіти України та опис механізму його запровадження з урахуванням міжнародного досвіду. З'ясовано, що формування бази даних про зайнятість і доходи випускників у європейських та інших країнах світу з розвинутою економікою може здійснюватися трьома основними способами: 1) створення інтегрованих баз даних на основі адміністративних реєстрів платників податків і соціального внесків на національному рівні (Республіка Польща, Російська Федерація); 2) проведення спеціальних соціологічних опитувань випускників і роботодавців щодо зайнятості та якості підготовки фахівців, рівня їхніх доходів (Австралія, Сполучені Штати Америки); 3) аналітичне дослідження сайтів з пошуку роботи та інших інформаційних ресурсів з відомостями про вакансії роботодавців і резюме тих, хто шукає роботу. Уперше обґрунтовано доцільність створення і використання в Україні державної інтегрованої бази даних про працевлаштування випускників закладів вищої і професійної освіти як складової системи моніторингу якості освіти на національному рівні. Визначено інформаційні

© ГРИНЬКЕВИЧ О.С., САДОВА У.Я., ЛЕВИЦЬКА О.О., 2019

джерела формування інтегрованої бази даних про професійний розвиток випускників, якими є адміністративні дані Міністерства освіти і науки України (Єдина державна електронна база з питань освіти), Пенсійного фонду (Реєстр застрахованих осіб), Державної фіскальної служби та Державної служби зайнятості. Запровадження механізму моніторингу працевлаштування випускників в Україні дасть змогу підвищити ефективність державних і приватних інвестицій у вищу освіту за критерієм працевлаштування і доходів випускників.

Ключові слова: вища і професійна освіта, моніторинг, працевлаштування випускників, база даних, якість, ефективність, конкурентоспроможність освіти.

О.С. Гринькевич

д-р екон. наук, доц., доц. каф.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

79008, Украина, г. Львов, просп. Свободы, 18

E-mail: OGrynkevych@gmail.com

У.Я. Садова

д-р экон. наук, проф., проф. каф., руководитель

Научно-исследовательский центр социальной

и демографической политики и управления «ДЕМОС»

Национального университета «Львовская политехника»

79013, Украина, г. Львов, ул. Митрополита Андрея, 4/10

E-mail: sadlu2004@gmail.com

О.А. Левицкая

канд. экон. наук, ст. науч. сотр.

Государственное учреждение «Институт региональных исследований

имени М.И. Долишнего НАН Украины»

79026, Украина, г. Львов, ул. Козельницкая, 4

E-mail: o.levytska@gmail.com

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ МОНИТОРИНГА ТРУДОУСТРОЙСТВА ВЫПУСКНИКОВ И ПУТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В УКРАИНЕ

Цель статьи – обоснование целесообразности мониторинга трудоустройства выпускников в системе высшего и профессионального образования Украины, а также описание механизма его реализации с учетом международного опыта. Выяснено, что формирование базы данных о занятости и доходах выпускников в европейских и других странах мира с развитой экономикой может осуществляться тремя основными способами: 1) создание интегрированных баз данных на основе административных реестров плательщиков налогов и социальных взносов на национальном уровне (Республика Польша, Российская Федерация); 2) проведение специальных социологических опросов выпускников и работодателей по вопросам занятости и качества подготовки специалистов, уровня их доходов (Австралия, Соединенные Штаты Америки); 3) аналитическое исследование сайтов по поиску работы и других информационных ресурсов со сведениями о вакансиях работодателей и резюме тех, кто ищет работу. Впервые обоснована целесообразность создания и использования в Украине государственной интегрированной базы данных о трудоустройстве выпускников учреждений высшего и профессионального образования как составляющей системы мониторинга качества образования на национальном уровне. Определены информационные источники формирования интегрированной базы данных о профессиональном развитии выпускников, которыми являются административные данные Министерства образования Украины (Единая государственная электронная база по вопросам образования), Пенсионного фонда (Реестр застрахованных лиц), Государственной фискальной службы и Государственной службы занятости. Реализация механизма мониторинга трудоустройства выпускников в Украине позволит повысить эффективность государственных и частных инвестиций в высшее и профессиональное образование согласно критерию трудоустройства и доходов выпускников.

Ключевые слова: высшее и профессиональное образование, мониторинг, трудоустройство выпускников, база данных, качество, эффективность, конкурентоспособность образования.

O.S. Hrynkevych

Doctor of Science (Economics), Associate Professor
Ivan Franko National University of Lviv
79008, Ukraine, Lviv, Svobody Ave., 18
E-mail: OGrynkevych@gmail.com

U.Ya. Sadova

Doctor of Science (Economics), Professor
Head of the Research Center «DEMOS»
Lviv Polytechnic National University
79013 Ukraine, Lviv, Mytropolyt Andrei str., 4/10
E-mail: sadlu2004@gmail.com

O.O. Levytska

Doctor of Philosophy (Economics), Senior Research Worker
State Institution «Institute of Regional Research named
after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine»
79026, Ukraine, Lviv, Kozelnytska str., 4
E-mail: o.levytska@gmail.com

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN MONITORING GRADUATES' EMPLOYMENT AND WAYS OF ITS APPLICATION IN UKRAINE

The purpose of the article is to substantiate the expediency of graduates' employment monitoring in Ukraine's higher education system, as well as the description of the mechanism of its introduction taking into account the experience of European and other countries of the world. The results of the study of international experience in monitoring the university graduates' careers in the context of the possibilities of its implementation in the system of higher and vocational education of Ukraine are summarized and systematized. It is made clear that the formation of a database on the employment and earnings of graduates in European and other developed countries can be carried out in three main ways: 1) creation of integrated databases on the basis of administrative registers of taxpayers and social contributions at the national level (Republic of Poland, Russian Federation); 2) carrying out special sociological surveys of graduates and employers on the employment and training quality of specialists and their income level (Australia, United States of America); 3) analysis of job search sites and other information resources with the information on employers' vacancies and job seekers' resumes. The expediency of the creation and use of the state integrated database on the employment of graduates of higher and vocational education institutions in Ukraine as a component of the system of monitoring the education quality at the national level is substantiated for the first time. The information sources of the formation of an integrated database on graduates' professional development are determined, namely the administrative data of the Ministry of Education and Science of Ukraine (the Uniform State Electronic Education Base), the Pension Fund (Insured Personnel Register), the State Fiscal Service and the State Employment Service. The introduction of a mechanism for monitoring graduates' employment in Ukraine will make it possible to increase the efficiency of public and private investment in higher education in Ukraine by the criterion of graduates' employment and income.

Keywords: higher and vocational education, monitoring, graduates' employment, database, quality, efficiency, education competitiveness.

Постановка проблеми. Унаслідок глобальної конкуренції за інтелектуальні ресурси та структурних трансформацій в економіці у другій половині ХХ ст. заклади вищої і професійно-технічної освіти (далі – ЗВО і ЗПТО) більшості європейських та інших країн світу з розвинутою економікою стають особливими типами корпорацій, а відповідно, – об'єктами аналізу та управління конкурентоспроможністю на національному і локальному рівнях. Потребують переосмислення підходи до удосконалення державного та регіонального управління конкурентоспроможністю вищої і професійної освіти, зростання її ролі у забезпеченні цілей сталого розвитку, з одного боку, та економічної ефективності в умовах розвитку міжнародної індустрії освіти – з іншого.

Поряд зі зростанням запитів ринкової економіки щодо інноваційної активності ЗВО та їх співпраці з бізнесом, посилення ваги обсягів цитування наукових публікацій дослідників у рейтингах конкурентоспроможності університетів, рівень працевлаштування її випускників залишається головним індикатором якості та економічної ефективності національних систем вищої освіти. Для оцінки та аналізу ефективності працевлаштування випускників уряди країн світу з розвинутою економікою, громадські організації та бізнес-структури запроваджують відповідні моніторинги працевлаштування випускників.

Незважаючи на інтенсивність інституційних змін у системі управління вищою освітою України, її інтеграцію в європейський простір вищої освіти і науки, в Україні відсутня національна система регулярного моніторингу працевлаштування випускників. Відсутність такого моніторингу зумовлює проблему якості доказової бази ухвалення рішень щодо підвищення економічної ефективності державних і приватних інвестицій у вищу і професійну освіту.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю модернізації інструментів інформаційно-аналітичної підтримки процесів управління освітою в Україні. У проекті нової моделі фінансування вищої освіти України, запропонованої Міністерством освіти і науки України на громадське обговорення наприкінці 2018 року, рівень працевлаштування випускників ЗВО – один із головних якісних критеріїв обґрунтування обсягів державної фінансової підтримки університетів на підготовку фахівців [1]. Серед інших важливих аргументів на користь актуальності вивчення та адаптації міжнародного досвіду моніторингу зайнятості випускників – необхідність «модернізації інструментарію моніторингових досліджень щодо реального працевлаштування випускників вищих і професійно-технічних навчальних закладів», передбаченого Планом заходів із упровадження Національної рамки кваліфікацій на 2016–2020 роки [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обстеження випускників закладів вищої та професійної освіти проводять у країнах Африки, Азії, Америки, Європи зазвичай під загальною назвою «Дослідження кар'єри випускників» (*Graduate Tracer Studies; Follow-up study (graduates); Graduate career tracking; Graduate Outcomes Survey*). Один із методологів таких досліджень, автор спеціального посібника з їх організації Г. Шомбург (*Harald Schomburg*) [3] зазначає, що головними завданнями обстежень зайнятості випускників є такі:

- 1) підвищення якості освітніх програм на підставі результатів опитування;
- 2) оцінка відповідності результатів діяльності ЗВО визначеним цілям;
- 3) забезпечення обґрунтованості висновків під час акредитації ЗВО;
- 4) інформування студентів, викладачів, менеджерів ЗВО про відгуки випускників [4].

Рівень працевлаштування випускників ЗВО використовують як критерій його ефективності та в розподілі бюджетних ресурсів у моделях фінансування семи європейських країн [5; 6, с. 26].

Глобальний огляд зайнятості випускників у різних країнах світу пропонує Д. Маслен (*Geoff Maslen*), базуючись як на статистичних даних про рівень безробіття серед молоді, так і глибшій аналітиці про ризик неповної зайнятості випускників з урахуванням їхньої спеціальності [7].

В Україні немає практики моніторингу працевлаштування випускників ЗВО як інструменту оцінки й аналізу конкурентоспроможності не лише здобувачів освіти, а й освітніх провайдерів. Винятком є проект «Перехід молоді від навчання до стабільної

роботи», який у 2013 і 2015 роках реалізовували у рамках міжнародного дослідження «*School-to-work transition surveys*» з ініціативи та фінансової підтримки Міжнародної організації праці [8]. Однак в Україні подібні дослідження не є регулярними і репрезентативними за регіонами країни.

Метою статті є обґрунтування доцільності моніторингу працевлаштування випускників у системі вищої освіти України і опис механізму його запровадження з урахуванням досвіду європейських та інших країн світу.

Новизна запропонованого матеріалу полягає у систематизації методологічних та організаційних підходів до моніторингу працевлаштування випускників у різних країнах світу та характеристики механізму його проведення в Україні з урахуванням міжнародного досвіду.

Методи дослідження. У дослідженні використано загальнонаукові методи: аналіз, синтез, порівняння – в узагальненні та систематизації міжнародного досвіду моніторингу працевлаштування випускників, а також системно-структурний і синергетичний підходи – у характеристиці механізму формування інтегрованої інформаційно-аналітичної бази даних про працевлаштування випускників закладів вищої і професійної освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу. Моніторинг зайнятості випускників є складовою національних систем управління освітою у багатьох країнах світу. Уряд Австралії фінансує щорічні опитування випускників (*Graduate Outcomes Survey (GOS)*) і працедавців (*Employer Satisfaction Survey (ESS)*) задля аналізу задоволення випускників здобутим фахом, рівня їх працевлаштування, оцінок працедавцями загальних і професійних компетентностей випускників [9]. Результати опитувань за кожним ЗВО Австралії розміщені на спеціальному сайті і дають змогу не лише менеджменту вищої освіти, а й іншим категоріям стейкхолдерів визначити доцільність навчання чи інших форм співпраці з відповідним ЗВО. Останні опитування, проведені в Австралії у 2018 році, вказують на ефективність інвестицій у вищу освіту як з точки зору зростання зайнятості та доходів випускників, так і за критерієм зростання рівня задоволення ними роботодавців [10].

У Польщі запроваджена загальнонаціональна система моніторингу економічної активності випускників [11], яка базується на адміністративних даних інтегрованої системи *POL-on* та Управління соціального страхування. Інтегрована база даних дає змогу здійснити аналітичні дослідження для визначення тривалості пошуку роботи випускниками; частки тих, хто продовжив навчання; рівня ризику безробіття; частки випускників, котрі були зареєстровані як безробітні; рівня оплати праці; бюджету активності випускників (структура часу, витраченого на працю за наймом, самозайнятість, навчання, догляд за дитиною, безробіття і т. д.); характеристики ринку праці залежно від місця проживання випускника.

Національна Асоціація коледжів і працедавців США щороку організовує опитування для оцінки та аналізу доходів випускників коледжів і університетів. Результати таких опитувань доступні в розширеному форматі лише для ЗВО США – членів Асоціації, і у публічному доступі для усіх користувачів – про доходи і рівень зайнятості випускників за спеціальностями [12]. Крім згаданої інституції, оцінити ризик безробіття на основі даних доказової статистики про зайнятість і доходи випускників дають змогу звіти аналітичних центрів США, зокрема дослідження Аналітичного центру *Burning Glass Technologies*, здійснюване за фінансової підтримки Страда Інституту майбутнього праці (*Strada Institute for the Future of Work*) [13, 14].

Міністерство освіти і науки Російської Федерації виконує моніторинг працевлаштування випускників за допомогою Федерального реєстру документів про освіту. Дані Реєстру щорічно актуалізують для подальшого аналізу щодо офіційної зайнятості і доходів випускників ЗВО на підставі відомостей Пенсійного фонду Росії та Служби зайнятості. Показники зайнятості випускників ураховують у моніторингу ефективності ЗВО Росії, обґрунтуванні розмірів їх фінансової та інших видів державної підтримки [15]. Водночас однією з проблем коректного використання адміністративних даних про зайнятість і безробіття випускників російських університетів є достатньо високі обсяги незадекларованої зайнятості і той факт, що значна частка випускників із дипломом про вищу освіту не звертається до служб зайнятості через низький, на їхню думку, рівень пропозицій роботи [16].

Результати систематизації зарубіжного досвіду моніторингу працевлаштування випускників у згаданих вище та інших країнах світу представлені у табл. 1.

Як показує досвід інших країн, формування бази даних про працевлаштування і доходи випускників може здійснюватися трьома основними способами:

- 1) формування інтегрованих баз даних про працевлаштування випускників та їхні доходи на основі адміністративних реєстрів платників податків і соціальних внесків на національному рівні (Республіка Польща, Російська Федерація);
- 2) організація спеціальних соціологічних опитувань випускників і роботодавців щодо зайнятості та якості підготовки фахівців, рівня їхніх доходів на загальнонаціональному, регіональному, галузевому чи інституційному рівнях (Австралія, Сполучені Штати Америки);
- 3) аналітичні дослідження сайтів із пошуку роботи та інших інформаційних ресурсів у мережі Інтернет з відомостями про вакансії роботодавців і резюме тих, хто шукає роботу.

Для формування масиву даних з об'єктивними показниками працевлаштування випускників ЗВО України на національному рівні вважаємо за доцільне створення і використання державної електронної бази даних про працевлаштування випускників закладів вищої і професійної освіти (ДЕБПВ) як складової системи моніторингу якості освіти та системи управління якістю на інституційному, регіональному і національному рівнях.

Ініціатива створення державної електронної бази даних про працевлаштування випускників закладів вищої і професійної освіти відповідає:

- 1) Закону України «Про освіту» (ст. 30. Прозорість та інформаційна відкритість закладу освіти; ст. 41. Система забезпечення якості освіти; ст. 48. Моніторинг якості освіти) [17];
- 2) Плану заходів із впровадження Національної рамки кваліфікацій на 2016–2020 роки у частині завдання 5 «Модернізація інструментарію для проведення моніторингових досліджень щодо реального працевлаштування випускників вищих і професійно-технічних навчальних закладів» [2];
- 3) Середньостроковому плану пріоритетних дій Уряду України до 2020 року в частині реалізації таких цілей [18]:
 - «ефективне врядування» (удосконалення публічного управління, пріоритетні дії – оприлюднення високоякісних наборів даних у формі відкритих даних з урахуванням суспільного інтересу, кращих світових практик і відповідно до встановлених вимог щодо відкритості і прозорості діяльності);
 - «розвиток людського капіталу» (пріоритетні дії – модернізація професійно-технічної освіти, зокрема створення сприятливих умов для якісної підготовки конкурентоспроможних робітничих кадрів, здатних задовольнити вимоги

Таблиця 1. Міжнародний досвід моніторингу кар'єри випускників на національному рівні

Назва обстеження	Інституції, які ініціюють/замовляють обстеження	Інституції, які виконують обстеження	Типи даних у результатах обстеження	Доступ до даних
Австралія				
Щорічні опитування випускників (<i>Graduate Outcomes Survey (GOS)</i>) і працевдавців (<i>Employer Satisfaction Survey (ESS)</i>)	Уряд Австралії (<i>Australian Government Department of Education and Training</i>)	Центр соціальних досліджень Австралії (<i>Social Research Centre</i>)	Соціологічні дані про зайнятість випускників ЗВО, їхні доходи, рівень задоволення здобутим фахом, оцінку роботодавцями загальних і професійних компетентностей випускників, задоволеність роботодавців випускниками	Результати щорічних опитувань випускників і роботодавців за кожним ЗВО Австралії та галузми знань, а також зведені звіти про обстеження розміщені на спеціальному сайті <i>The Quality Indicators for Learning and Teaching website, QILT website</i> . URL: https://www.qilt.edu.au/about-this-site/graduate-employment)
Республіка Польща				
Загальнонаціональна система моніторингу економічної активності випускників закладів вищої освіти (<i>Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych, ELA</i>)	Міністерство науки і вищої освіти Польщі (<i>Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego</i>)	Центр обробки інформації – Національний науково-дослідний інститут (<i>Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy</i>)	Адміністративні дані інтегрованої системи <i>POL-on</i> та Управління соціального страхування про зайнятість випускників (за статусом і формою)	Результати моніторингу за кожним ЗВО Польщі і освітніми програмами, а також тематичні звіти за окремими аспектами економічної активності випускників, зокрема: 1) пошук роботи та безробіття; 2) доходи; 3) робота і подальше навчання; 4) географічна диференціація зайнятості випускників. доступні на спеціальному сайті <i>Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych</i> URL: http://ela.nauka.gov.pl

Назва обстеження	Інституції, які ініціюють/замовляють обстеження	Інституції, які виконують обстеження	Типи даних у результатах обстеження	Доступ до даних
Російська Федерація				
Моніторинг працевлаштування випускників закладів вищої і середньої професійної освіти (Моніторинг освіти (Моніторинг трудового ринку випускників))	Міністерство освіти і науки Російської Федерації	Міністерство освіти і науки Російської Федерації	Адміністративні дані про працевлаштування випускників (рівень і регіон зайнятості, підприємницька активність, заробітна плата), які базуються на Федеральному реєстрі документів про освіту і даних Пенсійного фонду	Результати моніторингу за кожним із закладів вищої і середньої професійної освіти, їх типами, спеціальностями, регіонами розміщені у відкритому доступі на спеціальному сайті «Моніторинг трудоустройства выпускников» URL: graduate.edu.ru
Сполучені Штати Америки				
Обстеження заробітної плати випускників (<i>Salary Survey, Starting Salary Projections For Class of New College Graduates Data Reported by Employers</i>)	Національна асоціація коледжів і працевлаштувачів США (<i>National Association of Colleges and Employers, NACE</i>)	Дослідники Національної асоціації коледжів і працевлаштувачів (<i>Nace Research Staff</i>)	Дані працевлаштування членів <i>NACE</i> про стартову заробітну плату випускників з урахуванням видів діяльності, освітніх рівнів, спеціальностей та регіонів навчання випускників	Результати опитувань щорічно публікують у спеціальному виданні (<i>Executive Summary</i>). URL: https://www.mcgill.ca/caps/fil-es/caps/db_salary_summary.pdf . Детальні відомості доступні лише для членів I.

Джерело: складено авторами за [9–15].

сучасного ринку праці регіону, забезпечення якості вищої освіти, зокрема створення відкритого реєстру вищих навчальних закладів, який буде давати змогу зручно переглядати та обробляти статистичну інформацію про ЗВО і, таким чином, забезпечить доступ абітурієнтів до інформації про ЗВО та рівень професійного розвитку їх випускників);

4) інституційним потребам ЗВО і ЗПТО України в даних щодо працевлаштування випускників як складової системи внутрішнього забезпечення якості, для обґрунтування набуття статусу «національний» відповідно до чинних критеріїв, визначених Кабінетом Міністрів (постанова Кабінету Міністрів України від 22.11.2017 № 912) [19];

5) потребам державних і регіональних органів управління освітою в даних про працевлаштування випускників для аналізу ефективності витрат на освіту та обґрунтування державного і регіонального замовлення на підготовку фахівців і робітничих кадрів;

6) європейським рекомендаціям і стандартам вищої і професійної освіти, кращим світовим практикам з питань якості освіти та моніторингу працевлаштування випускників [20].

Механізм створення ДЕБПВ передбачає використання електронних баз адміністративних даних Міністерства освіти і науки України (Єдина державна електронна база з питань освіти), Пенсійного фонду (Реєстр застрахованих осіб), Державної фіскальної служби і Державної служби зайнятості для формування інтегрованої державної бази даних про професійний розвиток випускників.

Механізм передбачає ухвалення відповідних нормативно-правових актів на рівні Верховної Ради України, Кабінету Міністрів щодо використання баз даних про ви-

Статус на ринку праці випускника ЗВО/ЗПТО станом на час обстеження (не раніше, ніж через півроку після здобуття диплому про вищу/професійну освіту)						
Зайнятий (найманий працівник, СПД-ФОП)	Зареєстрований як безробітний	Зареєстрований як особа, що проходить перепідготовку, навчання за скеруванням Державної служби зайнятості	Отримує соціальну допомогу по вагітності і пологах, по догляду за дітьми до трьох років	Отримує пенсію у зв'язку з інвалідністю	Продовжує навчання у ЗВО / ЗПТО України	Відсутні реєстраційні відомості про статус на ринку праці
Джерело даних						
Управління Пенсійного фонду, Державна фіскальна служба	Державна служба зайнятості	Державна служба зайнятості	Управління Пенсійного фонду	Управління Пенсійного фонду	МОН України	Адміністратор ДЕБПВ у МОН України

Рисунок. Орієнтовна структура відомостей про працевлаштування випускників закладів вищої і професійної освіти України в інтегрованій державній електронній базі даних

Джерело: авторська розробка.

пускників ЗВО і ЗПТО, які знаходяться в розпорядженні МОН України, Управління Пенсійного фонду, Державної фіскальної служби України, Фонду соціального страхування і Державної служби зайнятості для визначення та аналізу статусу випускників на ринку праці за досліджуваний період. На рисунку представлено орієнтовну структуру даних у ДЕБПВ про статус випускників ЗВО і ЗПТО на ринку праці.

Результатом реалізації ініціативи має стати створення об'єктивних наборів даних адміністративного, статистичного та аналітичного характеру про працевлаштування випускників ЗВО і ЗПТО України, які можуть бути розміщені у публічному доступі на Національному веб-порталі «Моніторинг якості освіти в Україні: професійний розвиток випускників ЗВО і ЗПТО». Вважаємо, що координатором робіт із формування та актуалізації відповідної інтегрованої бази даних може виступати Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики» Міністерства освіти і науки України.

Висновки. В умовах розвитку інформаційної економіки та обмежених ресурсів бюджетного фінансування вищої і професійної освіти, конкуренції з боку неформальних освітніх провайдерів моніторинг працевлаштування випускників стає необхідною складовою системи управління конкурентоспроможністю освіти як на інституційному, так і національному рівнях.

За результатами вивчення міжнародного досвіду з'ясовано, що формування баз даних про працевлаштування і доходи випускників здійснюється трьома основними способами: 1) використання адміністративних реєстрів платників податків і соціальних внесків на національному рівні; 2) проведення спеціальних соціологічних опитувань випускників і роботодавців щодо зайнятості та якості підготовки фахівців, рівня їхніх доходів на загальнонаціональному, регіональному, галузевому чи інституційному рівнях; 3) аналізування сайтів з пошуку роботи та інших інформаційних ресурсів у мережі Інтернет з відомостями про вакансії роботодавців і резюме тих, хто шукає роботу.

Систематизований у статті зарубіжний досвід моніторингу працевлаштування випускників дав змогу обґрунтувати головні інструменти його адаптації в системі вищої освіти України та створення з цією метою інтегрованої державної електронної бази даних працевлаштування випускників закладів вищої і професійної освіти. Координатором робіт з інтеграції відповідних адміністративних баз даних Міністерства освіти і науки України, Пенсійного фонду, Державної фіскальної служби і Державної служби зайнятості може бути Інститут освітньої аналітики Міністерства освіти і науки України.

Основними напрямками практичного використання бази даних є такі:

- 1) оцінка якості вищої і професійної освіти в Україні як складової систем зовнішнього і внутрішнього забезпечення якості освіти, що передбачено законодавством України про освіту; 2) аналіз попиту на випускників на ринку праці у розрізі освітніх програм, спеціальностей/робітничих професій чи закладів вищої і професійної освіти; 3) формування державного і регіонального замовлення на підготовку фахівців і робітничих кадрів з урахуванням даних про працевлаштування випускників ЗВО і ЗПТО; 4) використання даних у побудові національного рейтингу ЗВО України; 5) удосконалення переліку і змісту освітніх програм, профілів підготовки фахівців і робітничих кадрів на інституційному, регіональному та національному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Порядок розподілу обсягу видатків загального фонду державного бюджету між закладами вищої освіти на підготовку кадрів на умовах державного замовлення та забезпечення діяльності їх

- баз практики : Проект постанови Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-projekt-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-pro-zatverdzhennya-formuli-rozpodilu-obsyagu-vidatkiv-zagalnogo-fondu-derzhavnogo-byudzhetu-mizh-zakladami-vishoi-osviti> (дата звернення: 10.01.2019).
2. План заходів із впровадження Національної рамки кваліфікацій на 2016–2020 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 1077-р // Урядовий кур'єр. – 01.02.2017. – № 19.
 3. Schomburg H. Handbook for Graduate Tracer Studies. – Kassel: University of Kassel, Centre for Research on Higher Education and Work. – 2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.unikassel.de/wz1/proj/edwork/mat/handbook_v2.pdf (дата звернення: 14.12.2018).
 4. Schomburg H. Key Methodological Issues of Tracer Studies – Challenges for a Guide on Tracer Studies [Електронний ресурс] // Presentation at the Validation Seminar on Methodological Guides for Skills Anticipation and Matching. Cedefop-ILO-ETF expert seminar (Prague, 6–7 March 2014) / National Training Fund. – 2014. – Режим доступу: <http://www.nvf.cz/assets/docs/ee55c2515f5533d2bb629-ce8fa2f5d94/623-0/shomburg-tracer.pdf> (дата звернення: 09.09.2018).
 5. Совсун І. Нова модель фінансування вищої освіти повинна бути прозорою й ефективною у використанні бюджетних коштів [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. – 2016. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/03/15/inna-sovsun-nova-model-finansuvannya-vishhoi-osviti> (дата звернення: 10.12.2018).
 6. Claeys-Kulik A.-L., Estermann T. Define Thematic Report: Performance-Based Funding of Universities in Europe [Електронний ресурс]. – Brussels : European University Association, 2015. – Режим доступу: http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/define-thematic-report_-_pbf_final-version (дата звернення: 19.11.2018).
 7. Maslen G. Wide Variation in Graduate Employment Rates Globally [Електронний ресурс] // University World News. – 2019. – Режим доступу: <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20190116181403880> (дата звернення: 21.01.2019).
 8. Перехід на ринок праці молоді України. Результати міжнародного дослідження «School-to-work transition surveys» в Україні у 2013 та 2015 роках [Електронний ресурс] / Е. Лібанова, О. Цимбал, О. Ярош, Л. Лісогор; Міжнародне бюро праці. – 2016. – Режим доступу: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_536293.pdf (дата звернення: 08.01.2019).
 9. The Quality Indicators for Learning and Teaching (QILT) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.qilt.edu.au/about-this-site> (дата звернення: 10.07.2018).
 10. 2018 Employer Satisfaction Survey National Report [Електронний ресурс] // The Quality Indicators for Learning and Teaching. – 2018. – Режим доступу: https://www.qilt.edu.au/docs/default-source/ess/ess-2018/2018-ess-national-report-v2.pdf?sfvrsn=9d2ae33c_2 (дата звернення: 21.01.2019).
 11. Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych (ELA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ela.nauka.gov.pl> (дата звернення: 10.01.2019).
 12. Salary Survey: Starting Salary Projections for Class of 2018 New College Graduates Data Reported by Employers [Електронний ресурс] NACE. – 2018. – Режим доступу: <http://careerservices.wayne.edu/pdfs/2018-nace-salary-survey-winter.pdf> (дата звернення: 09.01.2019).
 13. Majors that Matter: Ensuring College Graduates Avoid Underemployment [Електронний ресурс] // Burning Glass Technologies and Strada Institute for the Future of Work. – 2018. – Режим доступу: https://www.burning-glass.com/wp-content/uploads/underemployment_majors_that_matter_final.pdf (дата звернення: 21.01.2019).
 14. The Permanent Detour: Underemployment's Long-Term Effects on the Careers of College Grads [Електронний ресурс] Burning Glass Technologies and Strada Institute for the Future of Work. – 2018. – Режим доступу: http://www.stradaeducation.org/wp-content/themes/strada-education/permanent_detour_underemployment_report.pdf (дата звернення: 21.01.2019).
 15. Мониторинг трудоустройства выпускников [Електронний ресурс] // Министерство образования и науки Российской Федерации. – 2016. – Режим доступу: http://vo.graduate.edu.ru/#/?year=2015&year_monitoring=2016 (дата звернення: 21.12.2018).
 16. Vorotnikov E. Government Moves to Tackle Graduate Unemployment / University World News. – 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20190116085614625> (дата звернення: 21.01.2019).

17. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page> (дата звернення: 20.01.2019).
18. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду України до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/plany%20uryadu/serednostrokoviy-plan-2020.doc> (дата звернення: 20.12.2018).
19. Про затвердження Порядку та критеріїв надання статусу національного закладам вищої освіти, підтвердження чи позбавлення цього статусу : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.11.2017 № 912 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/912-2017-%D0%BF%20paran61#n61> (дата звернення: 20.01.2019).
20. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). – Kyiv: CS Ltd., 2015. – 32 p.

REFERENCES

1. Proekt postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy «Poriadok rozpodilu obsiahu vydatkiv zahal'noho fondu derzhavnogo biudzhetu mizh zakladamy vyschoi osvity na pidhotovku kadriv na umovakh derzhavnogo zamovlennia ta zabezpechennia diial'nosti ikh baz praktyku» [Draft Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «The Procedure for Distributing the Amount of Expenditures of the General Fund of the State Budget between Higher Education Institutions for Training Personnel under Conditions of the State Request and Ensuring the Activities of Their Bases for Practice»]. (2019). *mon.gov.ua*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proekt-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-pro-zatverdzhennya-formuli-rozpodilu-obsyagu-vidatkiv-zagalnogo-fondu-derzhavnogo-byudzhetu-mizh-zakladami-vishoyi-osviti>. [in Ukrainian].
2. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 hrudnia 2016 r. № 1077-r. «Plan zakhodiv iz vprovadzhennia Natsional'noi ramky kvalifikatsij na 2016-2020 roky» [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 14, 2016 No. 1077-r. «Action Plan for the Implementation of the National Qualifications Framework for 2016-2020»] (2017 February). *Uriadovij kur'ier – Government Courier*, 19 [in Ukrainian].
3. Schomburg, H. (2003). Handbook for Graduate Tracer Studies. University of Kassel, Centre for Research on Higher Education and Work. Kassel. *unikassel.de*. Retrieved from http://www.unikassel.de/wz1/proj/edwork/mat/handbook_v2.pdf.
4. Schomburg, H. (2014). Key Methodological Issues of Tracer Studies – Challenges for a Guide on Tracer Studies. Proceedings from Presentation at the Validation Seminar on Methodological Guides for Skills Anticipation and Matching. *Cedefop -ILO-ETF expert seminar (Prague, 6–7 March 2014)*. National Training Fund Retrieved from <http://www.nvf.cz/assets/docs/ee55c2515f5533d2bb629ce8fa2f5d94/623-0/shomburg-tracer.pdf>.
5. Sovsun, I. (2016). Nova model' finansuvannia vyschoi osvity povynna buty prozoroju j efektyvnoiu u vykorystanni biudzhetnykh koshtiv [New Financing Model for Higher Education Should Be Transparent and Efficient in Using Budget Funds]. *mon.gov.ua*. Retrieved from <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/03/15/inna-sovsun-nova-model-finansuvannya-vishhoyi-osviti> [in Ukrainian].
6. Claeyns-Kulik, A.-L. & Estermann, T. (2015). Define Thematic Report : Performance-Based Funding of Universities in Europe. European University Association. Brussels. *eua.be*. Retrieved from http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/define-thematic-report_-_pbf_final-version.
7. Maslen, G. (2019). Wide Variation in Graduate Employment Rates Globally. *University World News*. *universityworldnews.com*. Retrieved from <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20190116181403880>.
8. Libanova, E., Tsymbal, O., Yarosh, O., & Lisohor, L. (2016). Perekhid na rynek pratsi molodi Ukrainy. Rezul'taty mizhnarodnogo doslidzhennia "School-to-work transition surveys" v Ukraini u 2013 ta 2015 rokakh [Transition to the Labour Market of Ukrainian Youth. The Results of the International Study 'School-to-Work Transition Surveys' in Ukraine in 2013 and 2015]. Mizhnarodne biuro pratsi. The International Labour Office. *ilo.org*. Retrieved from https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_536293.pdf [in Ukrainian].
9. The Quality Indicators for Learning and Teaching – QILT. (n.d.). *qilt.edu.au*. Retrieved from <https://www.qilt.edu.au/about-this-site>.

10. 2018 Employer Satisfaction Survey National Report. (2018). The Quality Indicators for Learning and Teaching – QILT. *qilt.edu.au*. Retrieved from https://www.qilt.edu.au/docs/default-source/ess/ess-2018/2018-ess-national-report-v2.pdf?sfvrsn=9d2ae33c_2.
11. Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych – ELA. (n.d.). Polish Graduate Tracking System. *ela.nauka.gov.pl*. Retrieved from <http://ela.nauka.gov.pl> [in Polish].
12. Salary Survey: Starting Salary Projections for Class of 2018 New College Graduates Data Reported by Employers. (2018). National Association of Colleges and Employers – NACE. *naceweb.org*. Retrieved from <http://careerservices.wayne.edu/pdfs/2018-nace-salary-survey-winter.pdf>.
13. Majors that Matter: Ensuring College Graduates Avoid Underemployment. (2018). Burning Glass Technologies and Strada Institute for the Future of Work. *burning-glass.com*. Retrieved from https://www.burning-glass.com/wp-content/uploads/underemployment_majors_that_matter_final.pdf.
14. The Permanent Detour: Underemployment’s Long-Term Effects on the Careers of College Grads. (2018). Burning Glass Technologies and Strada Institute for the Future of Work. *stradaeducation.org*. Retrieved from http://www.stradaeducation.org/wp-content/themes/strada-education/permanent_detour_underemployment_report.pdf.
15. Monitoring trudoustrojstva vypusknikov [Monitoring of Graduates’ Employment]. (2016). *vo.graduate.edu.ru*. Retrieved from http://vo.graduate.edu.ru/#/?year=2015&year_monitoring=2016 [in Russian].
16. Vorotnikov, E. (2019). Government Moves to Tackle Graduate Unemployment. University World News. *universityworldnews.com*. Retrieved from <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=2019-0116085614625>.
17. Zakon Ukrainy vid 05 veresnia 2017 r. № 2145-VIII «Pro osvitu» [Law of Ukraine dated September 5, 2017, No. 2145-VIII «On Education»]. *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page> [in Ukrainian].
18. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 kvitnia 2017 r. № 275-r «Seredn’ostrokovyj plan prioritetnykh dij Uriadu Ukrainy do 2020 roku» [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 3, 2017 No. 275-r «Medium-Term Plan of Priority Actions of the Government of Ukraine Till 2020»]. *kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/plany%20uryadu/ce-rednostrokovyj-plan-2020.doc> [in Ukrainian].
19. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22 lystopada 2017 r. № 912 «Pro zatverdzhennia Poriadku ta kryteriiv nadannia statusu natsional’noho zakladam vyschoi osvity, pidtverdzhennia chy pozbavlennia ts’oho statusu» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 22, 2017 No. 912 «On Approval of the Procedure and Criteria for Granting the Status of National Institutions of Higher Education, Confirmation or Deprivation of This Status»]. *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/912-2017-%D0%BF/paran61#n61> [in Ukrainian].
20. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). (2015). Kyiv. CS Ltd.

Стаття надійшла до редакції журналу 30.01.2019.